INSTYTUT BADAŃ EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

REFORMA26
KOMPAS JUTRA

Ministerstwo Edukacji Narodowej

PRZEWODNIK IBE • CO DZIAŁA W EDUKACJI?

Co działa w edukacji?

Przewodnik po strategiach edukacyjnych — narzędzie wspierające świadome decyzje nauczycieli i szkół.

OTWÓRZ PRZEWODNIK

https://przewodnik.ibe.edu.pl/

Edukacja korzystająca z wiedzy i badań

Podejście *evidence-informed* łączy:

- wyniki wiarygodnych badań naukowych
- profesjonalne doświadczenie nauczycieli
- potrzeby konkretnych uczniów
- możliwości i ograniczenia szkoły
- wiedzę o lokalnym kontekście

Badania nie zastępują nauczyciela — pomagają podejmować bardziej świadome decyzje.

Jak sprawdza się skuteczność?

Randomizowane badanie kontrolowane (RCT)

1. losowy przydział uczestników do grup
2. jedna grupa korzysta z badanego rozwiązania
3. druga pracuje w warunkach porównawczych
4. porównanie osiągniętych rezultatów

Wnioski z pojedynczych badań uzupełniają przeglądy systematyczne i metaanalizy.

Logika Przewodnika

Strategie można wyszukiwać i porównywać według trzech kryteriów — podobnie jak za pomocą filtrów w serwisie.

Koszt wdrożenia

zakres: 0–5

Nakłady czasu, organizacji lub środków potrzebne do wdrożenia strategii.

Wiarygodność dowodów

zakres: 0–5

Informacja o tym, jak solidne i rozległe są badania stojące za wnioskiem.

Wpływ (w miesiącach)

zakres: od −2 do +8

Orientacyjny dodatkowy postęp uczniów w porównaniu z podobną grupą.

PRZEWODNIK POMAGA WYBIERAĆ, ALE NIE WYBIERA ZA NAS

PRZYKŁADOWA KARTA STRATEGII

Informacja zwrotna

Pełny opis wyjaśnia mechanizm działania, warunki wdrożenia oraz zróżnicowanie efektów.

KOSZT **bardzo niski**

WIARYGODNOŚĆ **rozległa baza dowodowa**

+6 **miesięcy**

Co oznacza „+6 miesięcy”? To przeciętny, orientacyjny dodatkowy postęp — nie obietnica identycznego efektu w każdej klasie. Zawsze czytaj pełny opis strategii i warunki wdrożenia.

PRZEWODNIK IBE • CO DZIAŁA W EDUKACJI?

Od potrzeby do działania

Zacznij od rzeczywistego problemu uczniów — dopiero potem wybierz strategię i zaplanuj wdrożenie.

PRZEWODNIK ONLINE

https://przewodnik.ibe.edu.pl/

kliknij adres, aby przejść do serwisu

Pięć kroków świadomego wdrożenia

01	02	03	04	05
ROZPOZNAJ POTRZEBĘ	**WYBIERZ STRATEGIĘ**	**DOSTOSUJ DZIAŁANIE**	**SPRAWDŹ EFEKTY**	**POPRAW I KONTYNUUJ**
Co chcemy poprawić i dlaczego?	Co znajduje uzasadnienie w badaniach?	Jak zastosujemy je w tym kontekście?	Po czym poznamy, że zmiana pomaga?	Co utrzymać, zmienić lub rozwinąć?

Dostosuj do kontekstu

Cel pozostaje podobny: poprawić uczenie się.
Zmieniają się m.in.:

- przedmiot i wiek uczniów
- wcześniejsza wiedza i charakter zadania
- organizacja lekcji i dostępne zasoby
- potrzeby poszczególnych osób

Nie kopiuj rozwiązania bez zmian — zachowaj jego kluczowe założenia.

Sprawdź równość szans

- Kto najbardziej skorzysta?
- Kto potrzebuje dodatkowego wsparcia?
- Czy rozwiązanie jest dostępne dla wszystkich?
- Czy nie utrwala istniejących różnic?
- Czy uwzględnia zróżnicowanie uczniów?

Liczy się nie tylko średni wynik grupy.

Po czym poznamy efekt?

- krótkie zadania sprawdzające
- analiza odpowiedzi i prac uczniów
- obserwacja wykonywania zadań
- porównanie wyników przed zmianą i po niej
- informacja zwrotna od uczniów
- rozmowa w zespole i refleksja

Przykład: od trudności do możliwej strategii

Uczniowie nie wiedzą, jak rozpocząć zadanie → **METAPOZNANIE I SAMOREGULACJA**	Uczniowie powtarzają te same błędy → **INFORMACJA ZWROTNA**	W grupie aktywne są tylko pojedyncze osoby → **UCZENIE SIĘ WE WSPÓŁPRACY**

Podstawa programowa i Przewodnik

Podstawa programowa odpowiada: czego uczyć?
Przewodnik pomaga odpowiedzieć: jak wspierać uczniów w osiąganiu tych celów?

https://przewodnik.ibe.edu.pl/

Co dalej w programie MoWe?

SIERPIEŃ szkolenie wprowadzające online
WRZESIEŃ–PAŹDZIERNIK szkolenia pogłębione i warsztaty stacjonarne
LISTOPAD–GRUDZIEŃ współpraca nad materiałami metodycznymi

Dalej: analiza strategii, przykłady szkolne, scenariusze lekcji, planowanie wdrożenia, Osobisty Kompas Rozwoju i informacja zwrotna.

INFORMACJE O PROJEKCIE MoWe

Zeskanuj kod QR

Kontakt: m.smulczyk@ibe.edu.pl

Jak uczyć skuteczniej? 6 wniosków z „Przewodnika po strategiach edukacyjnych” IBE

Współczesna szkoła stoi w obliczu cywilizacyjnej zmiany. Zbliżająca się reforma oraz nowe podstawy programowe sprawiają, że tradycyjne nauczanie oparte wyłącznie na intuicji staje się ryzykowne – zarówno dla efektów kształcenia, jak i dobrostanu samego nauczyciela. Kluczem do sukcesu i odzyskania poczucia profesjonalnego sprawstwa jest podejście *evidence-informed* – edukacja świadomie korzystająca z rzetelnych badań naukowych. „Przewodnik po strategiach edukacyjnych”, opracowany przez Instytut Badań Edukacyjnych na fundamencie prac Education Endowment Foundation, to kompas, który pozwala nam przestać zgadywać, co zadziała, a zacząć precyzyjnie projektować proces uczenia się.
Oto 6 strategicznych wniosków, które pomogą Ci zbudować skuteczniejszy warsztat pracy.

Wniosek 1: Badania nie zastępują nauczyciela, lecz go wspierają
Podejście oparte na dowodach to nie zestaw sztywnych reguł, lecz potężna synergia nauki i praktyki. Skuteczność dydaktyczna rodzi się na styku wyników badań, profesjonalnego doświadczenia pedagoga oraz głębokiej znajomości potrzeb konkretnej klasy. Jako świadomy projektant procesu uczenia się, zyskujesz prawo do testowania rozwiązań z pełną świadomością ich fundamentów. Taka zmiana perspektywy zdejmuje z nauczyciela presję bycia nieomylnym, oferując w zamian solidne oparcie w wiedzy o tym, jak uczy się ludzki mózg. Badania nie zastępują nauczyciela. Pomagają podejmować bardziej świadome decyzje.

Wniosek 2: Magiczne „+6 miesięcy” – co to właściwie oznacza?
W Przewodniku skuteczność strategii wyrażona jest w miesiącach postępu. Dla edukatora zrozumienie tej miary jest kluczowe dla realistycznego planowania celów. Wskaźnik ten określa orientacyjny, dodatkowy postęp uczniów uczestniczących w konkretnym działaniu względem grupy kontrolnej. Należy jednak pamiętać o „bezpieczniku” interpretacyjnym: te liczby to średnia wyciągnięta z tysięcy obserwacji, a nie sztywna gwarancja dla każdego ucznia. To drogowskaz wskazujący na potencjał metody, który musi zostać dopełniony przez mądrą implementację w klasie. Wskaźnik pokazuje orientacyjny, dodatkowy postęp uczniów uczestniczących w danym działaniu w porównaniu z podobnymi uczniami, którzy w nim nie uczestniczyli.

Wniosek 3: Strategiczny trójkąt decyzji (wpływ, wiarygodność, koszt)
Każda zmiana w szkole to inwestycja energii zespołu. Aby była ona efektywna, Przewodnik proponuje analizę przez filtr trzech kluczowych perspektyw:

1. **Wpływ:** Realny, spodziewany postęp uczniów.
2. **Wiarygodność dowodów:** Jako ekspert musisz wiedzieć, czy metoda opiera się na solidnych metaanalizach i randomizowanych badaniach kontrolowanych (RCT). Przewodnik IBE to wiedza z tysięcy klas, a nie pojedynczy eksperyment.
3. **Koszt wdrożenia:** Nakłady czasu i środków.

Wybieranie metod „modnych", ale o niskiej wiarygodności badań, to prosta droga do marnowania zasobów szkoły. Dopiero wielowymiarowa analiza pozwala na odpowiedzialne zarządzanie procesem zmiany. Zestawienie tych trzech informacji pozwala podejmować świadome decyzje.

Wniosek 4: Najpierw zdiagnozuj trudność, potem dobierz lekarstwo
Wybieranie strategii tylko dlatego, że ma najwyższy wskaźnik miesięcy, to błąd strategiczny. Prawdziwa innowacja zaczyna się od diagnozy. Pamiętaj, że strategie kognitywne i organizacyjne tworzą system naczyń połączonych – często jedna trudność wymaga synergii kilku rozwiązań.
Zacznij od zmapowania potrzeb w swojej grupie:

- **Brak pomysłu na start zadania?** Zastosuj strategie metapoznawcze.
- **Powtarzalne błędy?** Postaw na precyzyjną informację zwrotną.
- **Problemy z tekstem i poleceniami?** Wdróż strategie czytania ze zrozumieniem.
- **Bierność w grupach?** Wykorzystaj uczenie się we współpracy.
- **Luki w wiedzy blokujące postęp?** Rozważ tutoring rówieśniczy lub stopniowe osiąganie biegłości.

Punkt wyjścia: potrzeba uczniów, a nie najwyższa liczba miesięcy.

Wniosek 5: Skuteczność to także równość szans
Mądra dydaktyka jest z natury inkluzywna. Ekspert ds. innowacji zawsze pyta: kto najbardziej skorzysta na tej metodzie? Prawdziwa skuteczność mierzona jest tym, jak bardzo strategia wspiera uczniów najbardziej narażonych na trudności edukacyjne, nie hamując jednocześnie osób najzdolniejszych. Dobrze dobrane metody (uwzględniające zróżnicowanie językowe czy społeczne) podnoszą ogólną jakość nauczania w całej grupie, budując sprawiedliwe środowisko wzrostu. Dobrze dobrana strategia powinna wspierać nie tylko średni wynik grupy, ale również osoby najbardziej narażone na trudności.

Wniosek 6: Wdrożenie to pętla, a nie jednorazowe wydarzenie
Skuteczne wprowadzenie zmiany to proces (Rozpoznaj -> Wybierz -> Dostosuj -> Sprawdź -> Popraw). Kluczowa jest tu adaptacja – nie kopiujemy rozwiązań bezrefleksyjnie, lecz dostosowujemy je do specyfiki przedmiotu i wieku uczniów. Fundamentem kultury ciągłego doskonalenia jest krok „Sprawdź efekty". Aby wiedzieć, czy zmiana działa, wykorzystuj konkretne narzędzia diagnostyczne:

- Analizę prac i odpowiedzi uczniów.
- Krótkie zadania sprawdzające zrozumienie tuż po lekcji.
- Refleksję i wymianę spostrzeżeń w zespole nauczycielskim.
- Krótkie informacje zwrotne od samych uczniów.

Nie kopiujemy rozwiązania bez zmian. Dostosowujemy jego najważniejsze założenia do własnego kontekstu.

Podsumowanie i refleksja
„Przewodnik po strategiach edukacyjnych" to kompas, który idealnie współgra z wyzwaniami nowej podstawy programowej. Podczas gdy podstawa określa cele. Pamiętaj, że lektura tego tekstu to dopiero początek Twojej drogi. Projekt MoWe przewiduje systematyczne wsparcie: od szkoleń wprowadzających, przez warsztaty pogłębione, aż po wspólne opracowywanie materiałów metodycznych. To zaproszenie do długofalowej profesjonalizacji, która przywraca radość z nauczania i gwarantuje sukces uczniom.

Od jakiego jednego, konkretnego wyzwania w Twojej klasie zaczniesz pracę z Przewodnikiem w nadchodzącym roku szkolnym?